

Milieuwetgeving in landen om ons heen

De EU schrijft milieuregels voor, de zogenoemde richtlijnen. Elk land kan hier zijn eigen invulling aan geven. We zien verschillen in excretienormen, bemestingsnormen en andere voorwaarden. Zo heeft Frankrijk geen derogatie, is de verplichte opslagcapaciteit van mest in Duitsland ‘slechts’ 6 maanden en is de excretienorm van een koe in Ierland 91 kg N per jaar. In dit artikel geven we een beeld van de verschillen in milieuwetgeving in de regio’s die aan het project ‘Dairyman’ deelnemen.

Michel de Haan
Wageningen UR Livestock Research

Frans Aarts
Wageningen UR Plant Research International

Voor de melkveehouderij zijn de ‘nitraatrichtlijn’, de ‘kaderrichtlijn water’, ‘nationale emissieplafonds’ en ‘klimaatverandering’ belangrijke Europese wetten.

Alle regio’s zijn onderdeel van de EU en moeten dus hieraan voldoen. Maar elk land afzonderlijk kan hier zijn eigen invulling aan geven. Uiteraard in overleg met en met goedkeuring van de EU. Voor de nitraatrichtlijn moet elk land in een actieplan beschrijven hoe de regelgeving wordt geïmplementeerd. Dit actieplan wordt elke vier jaar geüpdatet. Dit actieplan is vaak een compromis. Natuurlijk moet dit voldoen aan de regels

van de EU, maar ook wordt rekening gehouden met controleerbaarheid, kosten en effectiviteit. In Nederland vinden we vaak dat de regels bij ons het strengst zijn, maar is dat ook echt zo? We vergelijken de volgende onderdelen van de actieplannen van de deelnemende regio’s in Dairyman: mestproducties van vee, bemestingsnormen voor dierlijke mest en kunstmest, mestopslagcapaciteiten en mestuitrijperiodes.

Bepalen N- en P-productie veestapel

Elke lidstaat moet aangeven hoe de mestproductie (in stikstof en fosfaat) voor een melkveehouder berekend wordt. Want de nitraatrichtlijn stelt een

limiet aan de hoeveelheid dierlijke stikstof die per ha gebruikt mag worden: 170 kg per ha. De limiet is nodig omdat vanuit dierlijke mest nutriënten vrij gemakkelijk naar het milieu kunnen ‘leken’. In het actieplan geeft de lidstaat aan hoe de excretie berekend wordt. In tabel 1 is aangegeven waar de stikstofexcretie van afhankelijk is. Opvallend is dat in Wallonië, Ierland en Noord-Ierland maar één norm voor excretie geldt. In Nederland is deze afhankelijk van de melkproductie per koe en het ureumgehalte in de melk. In Duitsland en Frankrijk speelt gras in het rantsoen een rol. Want gras heeft vaak een hoger stikstofgehalte dan ander ruwvoer. Dus weidegang (Frankrijk) en het aandeel mais in het bouwplan (Duitsland) bepalen daar mede de forfaitaire waarde voor stikstofexcretie. De forfaitaire excretienormen voor stikstof en fosfaat zijn in tabel 1 weergegeven. In Wallonië, Noord-Ierland en Luxemburg is fosfaatexcretie geen onderdeel van deze richtlijn. In de andere landen wel. De variatie is behoorlijk en het grootst in Nederland. Daarnaast hebben veehouders in Baden-Württemberg, Noord-Ierland en Nederland de mogelijkheid om een bedrijfsspecifieke excretie uit te rekenen. In Nederland wordt de zogenoemde BEX veel gebruikt, in de andere twee regio’s maken veehouders er nauwelijks gebruik van.

Mestgebruik en bemesting

Bekend is dat in de EU standaard 170 kg stikstof uit dierlijke mest per ha gebruikt mag worden. Er gelden een aantal uitzonderingen, waaronder Nederland. Nederland is erin geslaagd om ‘deroga-

tie’ te krijgen tot 250 kg stikstof. Dit geeft de melkveehouder ruimte om meer eigen dierlijke mest te gebruiken en minder af te voeren. Tabel 1 laat zien dat in de meeste Dairyman-regio’s de mogelijkheid tot derogatie bestaat. Vaak ook tot het (hoogste) niveau van 250 kg stikstof per ha. Wallonië, Frankrijk en Luxemburg kennen geen derogatie. Verreweg het grootste deel van de Nederlandse melkveehouders maakt gebruik van de derogatie. In de andere regio’s is dat veel minder. De melkveebedrijven daar hebben nauwelijks een mestoverschot en/of kunnen hun mest makkelijk afzetten. In de landen die derogatie hebben moet wel een aanvullend beleid zijn om de verliezen naar het milieu in de hand te houden. Dit betekent dat de totale stikstofgift met kunstmest en dierlijke mest gemaximaliseerd is en dat uitrijden van dierlijke mest in de herfst en winter verboden is. De gebruiksnormen voor stikstof zijn vaak afhankelijk van het gewas (gras of mais) en variëren erg. Voor grasland zien we bij de derogatielanden bijvoorbeeld een ondergrens van 250 kg werkzame stikstof in Vlaanderen en een bovengrens van 493 kg werkzame stikstof in Ierland. Dit kan onder meer verklaard worden door een lang groeiseizoen in Ierland, en de natte grond waardoor de uitspoeling van nitraat beperkt is.

Verplichte opslag en uitrijperiode

Bij de verschillende Dairymanpartners geldt ook een bepaalde periode dat de drijfmest verplicht opgeslagen moet kunnen worden. In sommige regio’s is dat ‘slechts’ 4 maanden en in andere

regio’s kan dit oplopen tot wel 9 maanden. Deze minimale opslagperiode hangt af van de lengte van de periode waarin mest (niet) mag worden uitgereden, wat weer afhangt van het klimaat. De opslagcapaciteit in Nederland is met 7 maanden vrij lang, maar in sommige regio’s is die langer. Elk land, en soms ook regio’s binnen landen, kent zijn eigen periode dat geen mest uitgereden mag worden. Dit is afhankelijk van de mestsoort, de grondsoort en het gewas. In figuur 2 is als voorbeeld de uitrijperiode van drijfmest op grasland te zien in de verschillende regio’s. De uitrijperiode is in Nederland en Vlaanderen het kortst. De kans op ‘leken’ in deze regio’s met veel melkveemest naar het milieu wordt zo beperkt. In Frankrijk en Duitsland is de uitrijperiode het langst.

Tot slot

Hoewel de EU centraal de milieuwetgeving bepaalt, kan elke lidstaat afzonderlijk er zijn eigen invulling aan geven. Uiteraard in overleg met de EU. Dit betekent dat er aanzienlijke verschillen zijn tussen de landen in toepassing van de wetgeving. Elk land heeft zijn eigen focus, afhankelijk van de ‘problemen’. Het aantal regels waar de lidstaten mee moeten werken is groter dan besproken in dit artikel, maar dit geeft wel een indruk van de verschillen. Tot slot ‘voelen’ de milieuwetgeving voor Nederland vaak als het strengst van Europa. In andere landen blijken de regels net zo streng te zijn, maar voor Nederland voelt het mogelijk strenger, omdat de kosten om aan de regels te voldoen soms aanzienlijk zijn.

Tabel 1

Rekenwijze stikstofexcretie, excretienormen, derogatie en opslag drijfmest bij de Dairyman-partners (VL = Vlaanderen; WA = Wallonië; FR = Frankrijk; DU = Duitsland; NI = Noord-Ierland; IE = Ierland; LU = Luxemburg; NL = Nederland)

	VL	WA	FR	DU	NI	IE	LU	NL
N-excretie afhankelijk van melk/koe	Ja	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja
N-excretie afhankelijk ureum in melk	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Ja
N-excretie afhankelijk van voeding	Nee	Nee	Ja	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee
Excretienorm N (kg / melkkoe)	81-151 ²	90	75-126	76-120	91	85	85-102	68-163
Excretienorm P (kg/melkkoe)	26-43	NVT ¹	38	27-39	NVT ¹	30	NVT ¹	34-49
Derogatie mogelijk?	Ja	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Nee	ja
% Melkveebedrijven met derogatie	51	0	0	<0.1	4	20	0	95
Maximale plaatsing van dierlijke N (kg/ha)	200-250	170	170	230	250	250	170	250
Minimale opslagcapaciteit drijfmest (maanden)	6 - 9	6	4 - 9	6	5	4 - 6	4 - 6	7
Opslag verplicht afdekken?	Ja	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	ja

¹ NVT: geen onderdeel van de wetgeving.

² De forfaitaire excretienorm van een melkkoe kan variëren van 81 tot 151 kg per melkkoe.

Dairyman

Sinds september 2009 loopt het project Dairyman. Hierin werken 10 regio’s samen om de benutting van grondstoffen in de melkveehouderij te verbeteren. Elk land heeft zijn eigen netwerk met veehouders en een proefbedrijf. In Nederland is het project Koeien & Kansen met zijn veehouders onderdeel van Dairyman. In de meeste regio’s is nitraat in het grondwater een belangrijk aandachtspunt. Vooral in België, Frankrijk en Luxemburg. Nitraat blijft in Nederland ook belangrijk, maar is eigenlijk ingehaald door fosfaat en ammoniak. In Ierland en Noord-Ierland zijn vooral fosfaat en broeikasgassen urgente problemen. In de Duitse deelstaat Baden-Württemberg is biodiversiteit momenteel het belangrijkste milieuprobleem.

Zie www.interregdairyman.eu voor meer informatie en deelnemende regio’s.

Figuur 1

De maanden waarin drijfmest op grasland uitgereden mag worden (groen) bij de verschillende Dairyman-partners. Bij ‘rood’ mag geen drijfmest uitgereden worden. In Frankrijk is de uitrijperiode afhankelijk van de regio (geel). (VL = Vlaanderen; WA = Wallonië; FR = Frankrijk; DU = Duitsland; NI = Noord-Ierland; IE = Ierland; LU = Luxemburg; NL = Nederland).

